

Nr B 2

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet dels o c k i ämnet väckt motion.

Genom en den 6 juni 1958 dagtecknad proposition, nr B 15, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen den 30 juni 1937 angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

2 §.

Vårdbidrag, som avses i 1 §, utgår icke

a) om fall, som avses i 4 § lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, är för handen, eller

b) om den intagne åtnjuter *fattig-*

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Vårdbidrag, som avses i 1 §, utgår icke

a) om fall, som avses i 4 § lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, är för handen, eller

b) om den intagne åtnjuter *social-*

(Gällande lydelse)

vård enligt 1 § lagen om fattigvården, eller

c) om den intagne är utländsk medborgare, som ej är mantalsskriven i riket, samt ej heller

d) beträffande försvarsväsendet tillhörande personal, som åtnjuter fri sjukhusvård.

(Föreslagen lydelse)

hjälp enligt 12 § lagen om socialhjälp, eller

c) om den intagne är utländsk medborgare, som ej är mantalsskriven i riket.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1958.

I föreliggande proposition har åberopats jämväl vad som anförts i proposition nr 148 till 1958 års A-riksdag, vilken proposition icke upptogs till slutlig behandling före riksdagens upplösning.

I samband med propositionen har utskottet behandlat en i anledning av densamma väckt motion, nämligen motionen nr B 76 i andra kammaren av herr *Holmberg*, vari yrkas »att riksdagen måtte besluta

att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr B 15 om åläggande för landstingen att betala vårdbidrag för militär personal som intas på karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till höstriksdagen 1958 i syfte att helt slopa landstingens vårdbidrag för patienter som intas på de statliga undervisningssjukhusen».

Beträffande de skäl motionären anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Genom proposition föreslås att i samband med avvecklingen av garnisonssjukvården i Stockholm den skyldighet som åvilar landsting och städer utanför landsting att utge bidrag till vård av patienter på karolinska sjukhuset skall utsträckas till att omfatta jämväl militära patienter.

Inledning

Av de allmänna vårdplatserna på karolinska sjukhuset är ett visst antal avsett för patienter från Stockholms stad och Stockholms län och ett visst antal, de s. k. riksplatserna — beträffande vilka staten ensam svarat för byggnadskostnaderna — för patienter från landet i övrigt. Mellan staten samt Stockholms stad och Stockholms läns landsting har ingåtts avtal, som bl. a. innehåller bestämmelser om skyldighet för staden och landstinget att

bidraga till sjukhusets vårdkostnader. Beträffande övriga landsting och städer utanför landsting regleras motsvarande skyldighet genom *förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet*, i fortsättningen kallad bidragsförordningen. Enligt denna förordning åligger det landsting (varmed här och i det följande jämställs stad utanför landsting) att — då en inom dess område boende person intages vid ifrågavarande sjukhus för vård, som avses i 1 § sjukhuslagen — till statsverket erlægga bidrag till kostnaden för vården, s. k. vårdbidrag. Vårdbidraget skall, oavsett huruvida vården meddelas å allmänt, enskilt eller halvenskilt rum, för vårddag utgå med det belopp, varmed den för sjuka från landstingsområdet fastställda legosängsavgiften å allmänt rum vid karolinska sjukhuset överstiger tre kronor. Vårdbidraget utgör nu 47 kronor per vårddag. I vissa fall som anges i 2 § i bidragsförordningen utgår inte vårdbidrag, nämligen om den intagne a) lider eller misstänkts lida av könssjukdom, b) åtnjuter fattigvård, c) är utländsk medborgare, som ej är mantalsskriven i riket, eller d) tillhör sådan personal vid försvarsväsendet, som åtnjuter fri sjukhusvård.

Kommissionens förslag

I statsverkspropositionen till innevarande riksdag har, under hänvisning till proposition nr 87 till 1958 års A-riksdag, anmälts fråga om godkännande av vissa överenskommelser med Stockholms stad och Stockholms läns landsting rörande sjukvården i Stockholm m. m., varvid bl. a. redogjorts för avtal mellan *kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m.*, å ena sidan, och Stockholms stad resp. Stockholms läns landsting, å andra sidan, angående avveckling av garnisonssjukvården vid de sjukhus, som står under förvaltning av direktionen för karolinska sjukhuset. I anslutning till dessa avtal har kommissionen föreslagit, att nysnämnda undantagsbestämmelser i 2 § bidragsförordningen för viss försvarsväsendet tillhörande personal skall utgå.

Remissyttrandena

Yttranden över förslaget angående garnisonssjukvårdens avveckling har efter remiss avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, försvarets sjukvårdsstyrelse, direktionen för karolinska sjukhuset och styrelsen för Svenska landstingsförbundet. Svenska stadsförbundet, som även beretts tillfälle att inkomma med yttrande, har inte begagnat sig därav.

En redogörelse för innehållet i yttrandena, såvitt avser den ifrågasatta ändringen i bidragsförordningen, återfinnes i proposition nr 148 å s. 4—5.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Johansson, yttrar i proposition nr 148 bl. a. följande.

»På grund av en särskild undantagsbestämmelse i 2 § bidragsförordningen utgår inte vårdbidrag för sådana patienter tillhörande försvarsväsendet som åtnjuter fri sjukhusvård. Till denna grupp hörde ursprungligen såväl officerare och underofficerare som fast anställt manskap och värnpliktiga. Enligt nu gällande avlöningsbestämmelser är det endast det kontraktsanställda manskapet och de värnpliktiga som staten tillförsäkrat fri sjukhusvård.

Militära patienter från Stockholms garnison har hittills vårdats på Garnisonssjukhuset och på särskilda garnisonsavdelningar inom karolinska sjukhuset. Kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. har nu under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande träffat avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting om en avveckling av garnisonssjukvården i Stockholm. Avtalen går ut på att Garnisonssjukhuset och garnisonsavdelningarna vid karolinska sjukhuset skall frigöras för andra sjukhusändamål samt att militär personal inom staden och länet som behöver sjukhusvård skall beredas sådan vård på karolinska sjukhusets allmänna avdelningar. Vidare innebär avtalen att militära patienter bosatta inom staden och länet i fråga om bl. a. bidrag till kostnaderna för vården skall jämföras med civila patienter.

Kommissionen anser skäl inte finnas att, när det gäller bidrag till statens kostnader för vården av militära patienter på karolinska sjukhuset, göra någon principiell skillnad mellan patienter hemmahörande i Stockholms stad och län och patienter från övriga delar av landet. Med hänsyn härtill har kommissionen föreslagit att berörda undantagsbestämmelse i 2 § bidragsförordningen skall få utgå, vilket skulle medföra att landstingens skyldighet att utge vårdbidrag utsträcktes till att avse jämväl militära patienter.

Mot kommissionens förslag har vissa invändningar gjorts av styrelsen för svenska landstingsförbundet. Styrelsen anser sålunda, att försvaret liksom beträffande militära patienter på andra sjukhus bör ha att svara för vårdkostnaderna och att bidrag till vården inte bör uttagas från landsting och städer utanför landsting.

Som skäl för att i bidragsförordningen undantaga sådana patienter tillhörande försvarsväsendet som åtnjuter fri sjukhusvård angavs visserligen vid förordningens tillkomst, att skyldigheten att ombesörja den militära sjukvården vore en staten åvilande angelägenhet. Jag vill emellertid erinra om att den militära sjukvården ombesörjdes av staten endast på garnisonsorter, där särskilda garnisonssjukhus eller garnisonsavdelningar fanns inrättade. I den mån så icke var förhållandet vårdades militära patienter, som

var i behov av kvalificerad sjukhusvård, å länslasarett mot gällande legosängsavgift. Utvecklingen har vidare gått därhän att praktiskt taget samtliga garnisonssjukhus i landet nedlagts i samband varmed landstingen förbundit sig att å de allmänna sjukhusen mottaga även militära patienter. Staten har därvid endast att erlægga den legosängsavgift, som patienten eljest själv skulle ha haft att betala, medan den kommunala huvudmannen svarar för återstoden av vårdkostnaderna.

Avsikten är nu såsom jag redan nämnt, att även i Stockholm avveckla den särskilda garnisonssjukvården och att militära patienter skall beredas vård å allmän avdelning å karolinska sjukhuset. Om patienten är hemmahörande i Stockholms stad eller län kommer då staden eller landstinget att svara för vårdkostnaden, med undantag av legosängsavgiften, som i princip kommer att åvila den enskilde men för vilken staten kommer att svara.

När det gäller militär patient som icke har hemortsrätt i Stockholms stad eller län skulle däremot, därest ändring icke vidtages i bidragsförordningen, vederbörande hemortslandsting över huvud icke komma att bidra till vårdkostnaderna. Vid bedömande av frågan om detta kan anses rimligt måste avgörande vikt fästas vid det förhållandet, att det här är fråga om ett rikssjukhus och att det — sedan garnisonssjukvården avvecklats — icke finns något bärande skäl för att på ett sådant sjukhus göra åtskillnad mellan militär rikspatient och annan rikspatient. De bör uppenbarligen i förevarande hänseende bedömas lika. Att staten får erlægga den högre legosängsavgiften för värnpliktiga utomlänspatienter på landstingens allmänna sjukhus har sin grund i att de värnpliktiga är undantagna i det s. k. utomlänsavtalet. Den omständigheten bör emellertid icke föranleda till att man beträffande ifrågavarande rikssjukhus, där landstingens bidragsskyldighet är lagligen reglerad, bibehåller en liknande ordning sedan garnisonssjukvården avvecklats. Frågan om landstingens bidragsskyldighet i nu förevarande fall har uppenbarligen endast förhållandevis begränsad ekonomisk räckvidd, och jag vill särskilt understryka, att den omständigheten, att landstingen i detta speciella fall — där det gäller ett rikssjukhus — blir bidragsskyldiga, icke i och för sig bör få tagas till intäkt för att samma princip skall gälla även beträffande landstingens egna sjukhus.

På grund av vad jag sålunda anfört förordar jag, att sådan ändring vidtages i 2 § bidragsförordningen att undantagsbestämmelsen för försvarsväsendet tillhörande personal, som åtnjuter fri sjukhusvård, utgår.

Samma paragraf upptar en bestämmelse om frihet från vårdbidrag för patienter som åtnjuter fattigvård enligt 1 § fattigvårdslagen. Med hänsyn till att fattigvårdslagen numera ersatts av socialhjälpslagen bör i förevarande sammanhang vissa formella jämkningar vidtagas i sistnämnda bestämmelse.»

Utskottet

Innebörden av föreliggande förslag till ändring i bidragsförordningen är att landstingen blir skyldiga att — i motsats till vad nu är fallet — utge bidrag till vård av jämväl militära patienter som vårdas på karolinska sjukhuset. Ändringsförslaget bör ses mot bakgrunden av mellan kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. å ena samt Stockholms stad och Stockholms län å andra sidan träffade avtal om avveckling av garnisonssjukvården i Stockholm. Enligt dessa avtal är avsikten att i samband med avveckling av garnisonssjukvården i Stockholm i stället bereda militära patienter vård å allmän avdelning å karolinska sjukhuset. Om patienten är hemmahörande i Stockholms stad eller län kommer då staden eller landstinget att svara för vårdkostnaden med undantag för legosängsavgiften, för vilken staten kommer att svara.

Avvecklingen av garnisonssjukvården i Stockholm utgör ett ytterligare steg i den under senare tid pågående utvecklingen, som lett hän till att nu praktiskt taget samtliga garnisonssjukhus i landet nedlagts. Under 1950-talet har sålunda avtal träffats om avveckling av garnisonssjukvården i Skövde, Boden och Eksjö. Därvid har landstingen förbundit sig att å de allmänna sjukhusen mottaga även militära patienter med skyldighet för staten att erlägga allenast den legosängsavgift, som patienten eljest själv skulle haft att betala. För återstoden av vårdkostnaderna däremot har den kommunala huvudmannen att svara. Den nu aktuella avvecklingen av garnisonssjukvården i Stockholm följer, såsom framgår av vad ovan anförts, samma principer.

En följd av den utveckling, som sålunda ägt rum, har blivit att det ekonomiska ansvaret för den militära sjukvården alltmer förts över från stat till kommun. Det berättigade häruti kan enligt utskottets mening diskuteras. Att sörja för landets försvar är en specifikt statlig angelägenhet, och det torde kunna ifrågasättas om icke rätteligen staten helt borde bära kostnaden för den sjukvård, som avser militärväsendet. Visserligen har den förskjutning, som under senare tid ägt rum, skett under frivillig medverkan från landstingens sida, men det synes utskottet tveklaktigt om den principiella sidan av saken därvid ägnats den uppmärksamhet, som borde varit påkallad.

Mot bakgrunden av det ovan anförda kan det synas tveksamt om det är riktigt att nu, genom en författningsändring sådan som den föreslagna, fortsätta vidare på den inslagna vägen. Emellertid vill utskottet mot bakgrunden av vad departementschefen anförts såsom motivering till förslaget icke motsätta sig ändringen. Utskottet beaktar därvid jämväl att ändringen uppenbarligen icke har någon mera betydande ekonomisk räckvidd. Då utskottet sålunda tillstyrker propositionen, får detta emellertid icke tolkas som ett slutgiltigt ställningstagande till det principiella spörsmål, som ovan berörts.

Utskottet vill också särskilt understryka departementschefens uttalande, att den omständigheten, att landstingen i detta speciella fall — där det gäller ett rikssjukhus — blir bidragsskyldiga, icke i och för sig bör få tagas till intäkt för att samma princip skall gälla även beträffande landstingens egna sjukhus.

Av vad ovan anförts framgår att utskottet avstyrker det i motionen II: B 76 framförda yrkandet om avslag på propositionen. Utskottet kan ej heller biträda det i samma motion framställda yrkandet om en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag om att helt slopa landstingens vårdbidrag för patienter, som intas på de statliga undervisningssjukhusen. Den kommunala bidragsskyldigheten bygger på den i och för sig numera allmänt accepterade grundsatsen, att sjukvården som regel är att betrakta som en kommunal angelägenhet. Motionären har inte anfört några bärande skäl mot att landstingen skulle — på sätt sker enligt bidragsförordningen — i skäligen utsträckning bidra till vården av sina patienter. Det må här framhållas att då en patient från ett visst landstingsområde vårdas på ett statens sjukhus i de flesta fall uppkommer en besparing för vederbörande landsting på så sätt, att landstinget slipper att sörja för vården med därav uppkommande kostnader å något av landstingets egna sjukhus.

I förevarande sammanhang upptar utskottet ett annat spørsmål rörande bidragsförordningen.

Enligt 1 § i förordningen är landstingens bidragsskyldighet beträffande patienter som intages på karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet fixerat till att för varje vård dag, oavsett huruvida vården meddelats på allmänt, enskilt eller halvenskilt rum, utgå med det belopp, varmed den för sjuka från landstingsområdet fastställda legosängsavgiften å allmänt rum vid karolinska sjukhuset överstiger tre kronor. Hithörande bestämmelser fick sin nuvarande lydelse år 1953. De utformades därvid med utgångspunkt från att den vanligast förekommande patientavgiften å allmän sal vid rikets lasarett då utgjorde tre kronor. Emellertid är — såsom närmare framgår av proposition nr 126 till 1958 års A-riksdag — avsikten att från och med den 1 januari 1959 höja vårdavgifterna för salspatienter på sjukvårds- och förlösningssanstalterna till fem kronor. De ändringar i sjukförsäkringslagstiftningen, varom förslag framlagts i proposition nr B 29 till innevarande riksdag och som avhandlas i utskottets utlåtande nr B 4, bygger i väsentliga delar på denna avgiftshöjning, vartill utskottet uttalat sin anslutning i nämnda utlåtande. Enligt utskottets mening måste en nödvändig konsekvens av avgiftshöjningen bli att bidragsförordningen ändras så, att vårdbidraget fastställs till skillnaden mellan den för sjuka från landstingsområdet fastställda legosängsavgiften å allmän sal vid karolinska sjukhuset och fem kronor. Utskottet föreslår, att riksdagen för sin del beslutar om ändring av 1 § bidragsförordningen i enlighet härmed.

(Gällande lydelse)

(Utskottets förslag)

Vad ovan — — — — — i landsting.

Utgår vårdbidrag — — — — — svarande belopp.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

Denna förordning träder i kraft
den 1 oktober 1958.

Denna förordning träder i kraft
såvitt avser 1 § den 1 januari 1959
och i övrigt den 1 oktober 1958.

B. att motionen II: B 76, i den mån den icke besvarats
genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda
någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juli 1958

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Axel E. Svensson, Sunne, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Mannerskantz, Åkesson och Lars Larsson;

från a n d r a kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Lundberg, fru Eken-
dahl, fröken Sandell, herrar Johansson i Södertälje, Wahrendorff, Rim-
merfors och Hamilton.

Reservation

av herr *Mannerskantz*